

Середовище навчальних приміщень вивчалось за допомогою даних лабораторної бази Черкаської обласної санітарно-епідеміологічної станції. Оцінювалися за сезонами року освітленість, шум, мікроклімат і склад повітряного середовища в навчальних приміщеннях. Використовувалася стандартизована гігієнічна апаратура: шумомір, люксметр, анемометр, психрометр, кататермометр, а також хіміко-аналітичні методичні посібники для оцінки складу повітряного середовища.

Оцінка ефективності запропонованих заходів для формування здорового способу життя оцінювалася шляхом контрольного тестового опитування знань курсантів з виставлянням оцінки за п'ятибальною стандартизованою шкалою: 60-70% правильних відповідей – „задовільно”, 76-89% – „добре”, більше 90% правильних відповідей – „відмінно”.

Структура оптимізованої служби медичного обслуговування курсантів створювалася шляхом комп'ютерного програмування на основі одержаних соціологічних і розрахункових щодо захворюваності даних потреби курсантської молоді у медичних послугах.

Корисність пропонованих заходів для оптимізації режиму й умов організації навчального процесу і побуту курсантів оцінювалася за стандартизованим соціологічним опитуванням з виставлянням курсантом за кожним видом заходів оцінки за п'ятибальною шкалою.

Статистична обробка даних проводилася за загальноприйнятими методами Лванга С.К. Чжо-Ек-Тие варіаційної статистики на персональному комп'ютері з використанням пакета прикладних програм „Statistica for Windows”. При цьому розраховувалися інтенсивні й екстенсивні показники та їхні помилки, середні показники та їхні помилки, а також коефіцієнт Стьюдента (t) вірогідності розходження порівнюваних величин. Крім цього, використовувалися показники динамічних рядів – темп росту і темп приросту.

Таким чином, застосування принципу системності в дослідженні стану здоров'я курсантів, навчального процесу, умов проживання, способу життя та медичного забезпечення дозволило отримати репрезентативні дані про вплив навколишнього середовища на здоров'я курсантів і науково обґрунтувати заходи щодо його покращення.

Література

1. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. – К.: Здоров'я. – 2000. – 243 с.
2. Блейхер В.И. Клиническая психология. – М.: Медицина, 1976. – 324с.
3. Карпман В.Л., Белоцерковский З.Б., Гудков И.А. Исследование физической работоспособности студентов. – М.: Физкультура и спорт, 1974. – 95с.
4. Лванга С.К. Чжо-Ек-Тие. Обучение медицинской статистике. ВОЗ. – 1989. Женева. – 216с.
5. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики психологии и опыт применения их в клинике. – М.: Медицина, 1970. – 243с.

УДК 371.132

Н.В. Шульга

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Анотація. В статті розглядається питання теоретичного підґрунтя полкультурної освіти в світовій та вітчизняній педагогічній науці, розкривається зміст понять „освіта” та „полкультурна освіта” в сучасній педагогіці.

***Аннотация.** В статье рассматривается вопрос теоретической основы поликультурного образования в мировой и отечественной педагогической науке, раскрывается содержание понятий „образование” и „поликультурное образование” в современной педагогике.*

***Annotation.** The article deals with the theoretical background of multicultural education in the world and native Pedagogical Science, the context of terms „education” and „multicultural education” is determined.*

Термін “полікультурна освіта” набуває особливого значення в сучасній педагогічній науці. За сучасних умов глобалізації відбуваються зміни в різних сферах людської життєдіяльності, зокрема й в освіті. Освіта – це одна із найголовніших сфер суспільного життя, яка є необхідною складовою набуття людиною когнітивних знань, досвіду, умінь і навичок, що дозволяють жити й працювати в сучасному суспільстві, динамічно пристосовуватися до будь-яких суспільних змін та спілкуватися з іншими особистостями в процесі комунікативно-культурної взаємодії.

Дослідники різних аспектів полікультурної освіти звертаються до теоретичних засад останньої в пошуках відповідей на питання, які їх цікавлять (Ч. Маджорек, В.М. Полонський, Г.М. Коджаспірова А.Ю. Коджаспіров, Дж. Бенкс, Дж. Дьюї, С. Ніето та ін.). Термінологія поняття “полікультурна освіта” – складна й багатогранна, потребує роз’яснень та тлумачень з огляду на аналіз педагогічної літератури з даної проблеми. При цьому, на нашу думку, необхідно враховувати передовий досвід американських вчених-мультикультуралістів, так як саме США вперше окреслили поняття полікультурної освіти та глобальної освіти як складової останньої (**Глобальна освіта** – один з напрямків у теорії освіти й у практиці навчання в школі й вузі, що виник у США в 70-ті як відповідь освітньої спільноти на необхідність підготовки людини до життя у взаємозалежному світі).

Спершу звернемося до теоретичного аспекту поняття “освіта”. Родоначальником терміну „філософія освіти” був американський філософ Джон Дьюї, засновник інструменталізму, варіанту прагматизму. Його книга „Лекції по філософії освіти” вийшла в 90-х роках минулого століття. У цей же час, що й Дьюї в Америці, у Росії про філософію освіти говорив В. Розанов. Він обґрунтовував ідею необхідності наукової розробки філософії освіти й виховання [6, 105].

Буквальне значення терміна “освіта” – „формування образу”. У цьому значенні його ввів у педагогіку Йоганн Генріх Песталоцці. Це поняття багато в чому подібне до широкого розуміння виховання, тому термін „освіта” у широкому змісті використовується в деяких роботах останніх років і для позначення навчально-виховного процесу. У педагогічній літературі поняття „освіта” ставиться насамперед до передачі й засвоєння знань, умінь і навичок, формування пізнавальних інтересів і здатностей, до спеціальної підготовки до професійної діяльності” [4, 109].

Російський дослідник Б.Б. Комаровський у своїй монографії „Російська педагогічна термінологія” стверджує, що термін „освіта” був введений у педагогіку О. Новіковим: „В одних випадках цей термін уживається ним у значенні „нагромадження знань” (синонім – збільшення наук), в інших – як „виховання у вузькому змісті” (синоніми – наставляння, освіта серця). Новіков розглядає „освіту” як процес „навчання” і надає великого значення освіті”. Хоча термін „освіта”, як пише Комаровський, і був уведений у педагогіку в значенні „збагачений відомостями”, однак він протягом тривалого часу залишався маловживаним у культурному мовленні у XVIII ст. [3, 80-81, 21].

Освіта, як теоретичне поняття, характеризується певними функціями. У педагогічній літературі для позначення двох функцій освіти застосовуються терміни

„соціальна функція” („соціалізація”) і „культурна функція” („культурація”, „оволодіння культурою”, „інкультурація”). Поняття „оволодіння культурою” – „це процес ознайомлення особистості зі змістом культури даної соціальної групи, засвоєнням її цінностей, виражених у поняттях, звичаях, людських відносинах і т.п. Варто підкреслити значення цих понять, беручи до уваги їх тісніший, історично й традиційно обумовлений зв'язок з освітою” [7, 44].

Термін „інкультурація” у педагогічній літературі зустрічається у статті І.М. Биховської та Є.Я. Александрової Культурний простір: парадигми дослідження, механізми взаємодії, де говориться: „Очевидно, що система освіти є інструментом поширення традиційних, сформованих у конкретній системі орієнтацій, моделей, зразків, які задаються індивіду в процесі його соціалізації й інкультурації. У цьому змісті культура як регулятивна сфера, що містить у собі систему нормативів, ідеалів, ієрархію цінностей, задає насамперед зміст всій системі освіти, через яку транслюються устояною, схваленою соціальною структурою моделі й зразки” [1, 77].

Щодо тлумачення поняття “полікультурна освіта”, існує безліч варіацій, і, як наслідок, багато суперечок з цього питання. Ми зупинимося лише на декількох варіаціях поняття “полікультурна освіта”, які, на нашу думку, цілком розкривають зміст останньої.

Термін “полікультурна освіта” має різні значення відповідно до концепцій британських та американських вчених-дослідників, таких як Д. Голлнік, Ф. Чінн, Дж. Бенкс, Ж. Гай, Слітер, Грант та ін. Так, наприклад, вчений Гібсон визначає чотири значення або напрямки полікультурної освіти: 1. благодійний полікультуралізм, який слугує об'єднанню культурно різних студентів більш ефективно в культурному та соціальному потоці; 2. освіта про культурні відмінності, яка навчає всіх студентів культурним відмінностям, щоб забезпечити краще кросс-культурне розуміння; 3. освіта культурного плюралізму, яка слугує на меті збереження етнічних культур і збільшення сили груп етнічних меншин; 4. бікультурна освіта, метою якої є підготовка студентів до успішної діяльності в межах двох різних культур [8, 182].

Значна кількість зарубіжних дослідників полікультурної освіти (Бенкс, Гай, Голлнік та Чінн, Грант і Слітер) сперечаються, чи полікультурна освіта повинна готувати студентів до расових, класових, статевих притиснень у суспільстві та відповідати за власні життєві обставини. Слітер і Грант підкреслюють, що “полікультурна освіта має справу із притисненнями і соціальною структурною нерівністю, яка базується на расових, класових, статевих приналежностях. Вона готує майбутніх громадян (студентів) перебудовувати суспільство таким чином, щоб освіта краще слугувала інтересам всіх груп” [8, 182].

Міжнародна енциклопедія освіти обмежує полікультурну освіту рамками расової, національної, етнічної культури и бачить її ціль у вихованні толерантного відношення до інших культур, у вироблення знань і розумінні відмінностей і подібностей між культурами [9, 3962].

За педагогічним словником Г.Коджаспірової, А. Коджаспірова, **полікультуризм** (в освіті) – побудова освіти за принципом культурного плюралізму, визнання рівноцінності й рівного права усіх етнічних і соціальних груп, що складають дану спільноту, недопустимості дискримінації людей за принципом національної чи релігійної приналежності, статі чи віку. Полікультуризм в освіті допомагає перетворити різноманіття суспільства в корисний фактор його розвитку, забезпечує більш швидку адаптацію людини до розумів існування, що змінюються, допомагає йому сформуванню більш багатогранну картину світу. Глобальна освіта розширює контекст діалогу до планетарного рівня [2, 89].

В.М. Полонський у словнику по освіті в педагогіці розглядає полікультурну освіту як компонент загальної освіти, спрямований на краще розуміння інших культур,

сприяння встановленню сприятливих відносин взаємообміну й взаєморозуміння між представниками різних культур країни, вихованню в душі ненасильства та віротерпимості, що відрізняється специфічним змістом і методикою, яка інтегрується в традиційні шкільні дисципліни [5, 64].

Отже, розглянувши спочатку поняття “освіта” в світовій педагогічній науці, а потім й поняття “полікультурна освіта”, можемо дійти висновку, що теоретичне значення “освіти” є неодмінною складовою теоретичного значення терміну “полікультурна освіта”. Поняття “полікультурна освіта” складне й багатоаспектне, яке об’єднує різні підходи до вирішення проблем, пов’язаних з расовою, етнічною, культурною неоднорідністю сучасної світової спільноти.

Література:

1. Информационно-аналитический бюллетень № 34. „Культура России: возрождение или упадок? (материалы круглого стола)”. – М., Клуб „реалисты”, 1997. С. 77.
2. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр „Академия”, 2003. – 176 с.
3. Комаровский Б.Б. Русская педагогическая терминология. Из-во „Просвещение”. М., 1969. С. 80-81, С. 21
4. Педагогика / Под ред. Г .Нойера, Ю.К. Бабанского. – М.: Педагогика. 1984. – 368 с.; С. 109
5. Полонский В.М. Словар по образованию в педагогике/В.М. Полонский. – М.: Высш. Шк., 2004. – 512 с.
6. Розанов В.В. Сумерки просвещения. М., Педагогика. 1990. С .601
7. Ч. Маджорек. Совершенствование преподавания истории педагогики: значение вводной части курса // История педагогики как учебный предмет (международное исследование). М., 1995. С.44.
8. Eduardo Manuel Duarte, Stacy Smith. Foundational Perspectives in Multicultural Education. – Longman, 2000. – 374 p.
9. The International Encyclopedia of Education. V. 7. Oxford, 1994.

Отформатировано: Поз.табуляции:
1,27 см, Выворнять по позиции
табуляции + нет в 0 см